

Katsaus Nepaliin ja nuorten yhteiskunnalliseen asemaan

Taustaselvitys Nepal-kampanjaa varten

Taksvärkki ry

Kirjoittanut Taika Kopra (2015)

Päivittänyt Camilla Bergman ja Elisa Tikkanen (2019)

Tämä taustaselvitys on laadittu Taksvärkki ry:n lukuvuoden 2019–2020 koulukampanjaa varten ja se liittyy Taksvärkki ry:n ja nepalilaisen kumppanijärjestön Environmental Camps for Conservation Awareness (ECCA) - kehitysyhteistyöhankkeeseen Nepalissa. Hanke alkoi vuoden 2016 alussa ja jatkuu vuoden 2020 loppuun. Hankkeessa edistetään nuorten oikeuksia ja hyvinvointia tukemalla kyläkoulujen oppilaskuntatoimintaa sekä vahvistamalla oppilaskuntien ja muiden koulutoimijoiden välistä yhteistyötä oppimisympäristöjen parantamiseksi.

ECCA:n toimintaa Nepalissa ohjaa vahvasti ympäristökasvatus, ja siksi tähän taustaselvitykseen on liitetty myös ympäristön tilaan ja ilmastonmuutokseen liittyviä teemoja. Kunnollinen sanitaatio ja oppimisympäristön parantaminen ovat olleet hankkeen suunnittelussa yhtenä keskeisenä tavoitteena. Kunnollinen sanitaatio ja erilliset tyttöjen vessat edistävät erityisesti tyttöjen turvallisuutta ja koulunkäyntiä, ja vähentävät poissaoloja kuukautisten aikaan. Tästä syystä tässä taustaselvityksessä käsitellään myös sanitaatioon liittyviä asenteita, tyttöjen ja naisten asemaa sekä ympäristökysymyksiä Nepalissa.

Tämä taustaselvitys on tarkoitettu Taksvärkki ry:n globaalikasvatuksen kouluttajien työn tueksi. Taustaselvitys on päivitetty keväällä 2019 alkuperäisen hankesuunnitteluprosessin yhteydessä vuonna 2014 tehdyn selvityksen pohjalta. Uudistetussa taustaselvityksessä on haluttu tuoda vahvemmin esiin ihmisoikeusperustaista näkökulmaa sekä käsitellä laajemmin Nepalissa nuoria koskettavia kehityskysymyksiä.

Sisällysluettelo

1.	Nepalin yhteiskunta ja poliittinen tilanne	1
2.	Väestön rakenne ja kastijärjestelmä	3
3.	Talous ja elinkeinot.....	5
4.	Kehityksen tila	7
4.1.	Taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus.....	7
4.2.	Naisten asema	8
4.3.	Ilmastonmuutoksen aiheuttamat haasteet.....	10
4.4.	Puhdas vesi ja sanitaatio	11
5.	Nuorten tilanne	12
5.1.	Koulutus.....	14
5.2.	Tyttöjen kohtaamia haasteita.....	16
5.3.	Terveys ja hyvinvointi	17
5.4.	Nuorten taloudellinen asema ja mahdollisuudet työllistyä	18
5.5.	Nuorten osallisuus yhteiskunnassa	19
6.	Taksvärkin kehitysyhteistyöhanke Nepalissa 2016–2020	21
7.	Lähdeluettelo.....	23

1. Nepalin yhteiskunta ja poliittinen tilanne

Himalajan vuoristossa sijaitseva Nepal oli pitkään itsenäinen kuningaskunta. Naapurimaastaan Intiasta poiketen Nepal ei koskaan ollut Iso-Britannian siirtomaa, vaan säilytti itsenäisyytensä. Nepalin kuningas joutui luopumaan yksinvallasta 1990-luvun alussa, kun maassa alkoivat poliittiset levottomuudet. Maolaissisien monarkian ja feodalismien vastainen retoriikka sai tukea köyhiltä maanviljelijöiltä, jotka kokivat yhteiskunnan syrjäyttäneen heidät. Vuonna 1996 maolaiset tukijajoukkoineen nousivat kapinaan ja Nepalissa syttyi sisällissota, joka jatkui vuoteen 2005 asti. Arvioiden mukaan taisteluissa menetti henkensä yli 13 000 ihmistä. (Globalis, 2015.) Vuonna 2006 alkoi rauhanprosessi ja samana vuonna kansalliskokous avattiin uudelleen. Vuonna 2008 Nepalin kansalliskokous eli parlamentti lakkautti virallisesti 240-vuotisen monarkian ja julisti Nepalin demokraattiseksi liittotasavallaksi. Demokratian alkutaival Nepalissa on ollut hankala, ja hallitukset ovat vaihtuneet lyhyin väliajoin. Epävakautta on lisännyt myös se, ettei poliittinen järjestelmä ole huomionnut erilaisten etnisten ja kulttuuristen ryhmien asemaa, vaan se on pyrkinyt kohti yhtenäistä nepalikulttuuria. Tyytymättömyys vallitsevaa politiikkaa kohtaan on kuitenkin johtanut etnisten ja alueellisten identiteettien vahvistumiseen yhä entisestään. (Laakso, 2015).

Vuonna 2015 Nepalissa säädettiin uusi perustuslaki, joka antaa hyvän perustan demokratian toteutumiselle ja talouskasvulle tulevaisuudessa. Kuitenkin institutionaaliset haasteet, kuten heikko osallistuminen päätöksentekoon, taloudellinen eriarvoisuus ja pääsy peruspalveluihin ovat edelleen haasteita, jotka hidastavat maan kehitystä (Ulkoministeriö, 2016). Myös poliittisten prosessien hidas eteneminen, korruptio ja eriarvoisuus pitävät yllä tyytymättömyyttä hallituksen toimintaa kohtaan (Human Rights Watch, 2018).

Monarkian päättymisen jälkeen kansalaisyhteiskunta on saanut enemmän tilaa ja sen ääni on vahvistunut voimakkaasti. Aktiivisella ja monitahoisella kansalaisyhteiskunnalla on roolinsa vaikuttamistyössä, palvelujen tarjonnassa ja haavoittuvien ryhmien oikeuksien edistämisessä. Valtion ja poliitikkojen suhtautuminen kansalaisyhteiskuntaan on monarkian aikana ollut yleisesti melko kielteistä ja kansalaisyhteiskunnan tilaa on rajoitettu voimakkaasti. Viime aikojen esimerkit maanjäristyksen aiheuttamiin tuhoihin reagoimisesta ja perustuslakiprosessista viittaavat kuitenkin valtion asenteiden muuttuneen myöntyväisempään suuntaan kansalaisyhteiskuntaa

kohtaan. Tämän hetkinen perustuslaki takaa sananvapauden ja yhdistysvapauden, mutta valtio edellyttää kansalaisjärjestöiltä vuotuista rekisteröitymistä ja valvoo järjestöjen toimintaa. Kansalaisyhteiskunnan tilaa pidetään suhteellisen avoimena keskustelulle, mutta esimerkiksi LGBTI-oikeuksiin ja Tiibetin tilanteeseen liittyvää toimintaa on rajoitettu voimakkaasti. (CIVICUS, 2017).

2. Väestön rakenne ja kastijärjestelmä

Nepalin väkiluku	noin 29 miljoonaa (heinäkuu 2018 arvio)
Etnisiä ryhmiä	125 eri etnistä ryhmää/kastia
Kieliä	123 eri kieltä, nepalia puhuu äidinkielenään 44 % väestöstä
Uskonnot	Hinduja yli 80 % väestöstä, buddhalaisia 9 %, muslimeja 4,4 %, luonnonuskontoihin kuuluvia kirantteja 3,1 %, kristittyjä 1,4 %, muita 0,7 %

Lähde: World Factbook 2019

Vuonna 2018 Nepalissa arvioitiin asuvan noin 29 miljoonaa ihmistä. Nepalin väestö on hyvin nuorta; noin 40 prosenttia nepalilaisista on alle 20-vuotiaita. Nepalin väestö on vuodesta 1950 kasvanut keskimäärin kaksi prosenttia vuodessa. Viime vuosina kasvu on kuitenkin hidastunut kehityksen myötä; etenkin tyttöjen koulutus, äiti- ja lapsikuolleisuuden väheneminen ja naisten työssäkäynti ovat alentaneet syntyvyyttä. Nykyään syntyvyys on 2,07 lasta naista kohti, eli lähes samaa luokkaa kuin Suomessa. (World Factbook, 2019; Globalis, 2015).

Nepal on valtiona hyvin moninainen niin kulttuurisesti kuin kielellisesti. Nepalissa puhutaan 123 eri kieltä, joista suurimmat kielet ovat nepali, maithili ja bhojpuri. Nepalilaisten uskonnolliset identiteetit voivat olla päällekkäisiä, eli ihmiset voivat määritellä itsensä kuuluvaksi moneen eri uskontokuntaan samanaikaisesti. Nepalissa, kuten monissa Etelä-Aasian valtioissa, on kastijärjestelmän perinne. Etnisyys ja kasti ovat perinteisesti linkitettyjä yhteen. Kastijärjestelmä kiellettiin Nepalissa virallisesti vuonna 1963, mutta järjestelmä vaikuttaa edelleen vahvasti ihmisten asenteisiin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kastit jaetaan hindulaisuudessa neljään pääluokkaan. Ylimpään kastiin kuuluvat *bramiinit* eli pappiskasti, joiden hallussa on suuri osa valtion viroista, akateemisista paikoista sekä suurimmista liikeyrityksistä, ja *kshatriyat*, joita on

erityisesti poliisivoimissa ja armeijassa. Kauppiaat, eli *vaisyat*, muodostavat oman kastinsa, samoin *sudrat*, joihin kuuluu maanviljelijöitä, maatyöläisiä ja erilaisten palvelualojen ammattiryhmien edustajia, kuten partureita tai kultaseppiä (Bennett, 2008).

Kastijärjestelmän ulkopuolella on lisäksi suuri joukko ihmisiä, joita pidetään ns. "koskemattomina". He ovat esimerkiksi teurastajia, suutareita ja kadunlakaisijoita. Arviot kastittomien eli *dalitien* määrästä vaihtelevat. Valtion virallisen vuoden 2011 väestönlaskennan mukaan heitä oli noin 13 prosenttia väestöstä, mutta joidenkin arvioiden mukaan heitä voi olla jopa 20 prosenttia (*International Dalit Solidarity Network* IDSN, 2019). Kastittomat ovat Nepalissa hyvin haavoittuvassa asemassa. Arvioiden mukaan heistä noin 40 prosenttia elää äärimmäisessä köyhyydessä (UNDP, 2014). Kastijärjestelmään perustuva tiukka sosiaalinen arvojärjestys ei kuitenkaan ole muuttumaton. Dalitit ovat esimerkiksi alkaneet vaatia omia oikeuksiaan entistä painokkaammin ja dalitien ihmisoikeuskysymyksien ja osallisuuden parantamiseksi on perustettu oma ihmisoikeuskomissionsa (National Dalit Commission). Komissio toimii aktiivisesti, vaikkakin resurssivaje on heikentänyt sen vaikuttamismahdollisuuksia (Dalit NGO Federation, 2018).

Toinen merkittävä ja usein syrjitty ryhmä Nepalissa ovat alkuperäiskansat eli janajatit, joihin on laskettu vuoden 2011 väestönlaskennan mukaan kuuluvan noin 36 prosenttia nepalilaisista. Kuitenkin, muiden arvioiden mukaan määrä voi olla jopa 50 prosenttia väestöstä (IWGIA, 2019). Alkuperäiskansojen keskuudessa suurimmat etniset ryhmät ovat magarit, tharut, tamangit, newarit, rait, gurungit ja limbut. Kaikkien alkuperäiskansoihin kuuluvien asema ei ole huono, mutta he eivät ole yhtä hyvin edustettuna esimerkiksi valtion viroissa, eikä valtio ole tunnustanut heidän kielellisiä ja kulttuurisia oikeuksiaan.

3. Talous ja elinkeinot

Tärkein elinkeino Nepalissa on maatalous, jonka parissa työskentelee kaksi kolmasosaa työikäisistä nepalilaisista (Government of Nepal, 2013). Lisäksi turismista on vähitellen tullut tärkeä tulonlähde.

Suurin osa maanviljelijöistä on pienviljelijöitä, joiden käytössä on alle puoli hehtaaria maata. Keskeiset viljelykasvit ovat riisi, maissi, vehnä, hirssi ja ohra. Maan vuoristoisuus ja siitä seuraava sademäärien vaihtelu luovat hyvin erilaiset olosuhteet maanviljelylle eri puolilla maata. Etelä-Nepalin *Teraiksi* kutsutulla tasangolla sataa vuosittain runsaasti, ja siellä sijaitsevatkin Nepalin viljavimmat alueet. Väestötiheys Terailta on korkeampi kuin vuoristoisilla seuduilla. Länsi-Nepalissa viljely on usein erittäin haastavaa epävarmojen sääolojen ja sateiden vuoksi, ja siellä karjankasvatus on tärkeä elinkeino. (Maailmanpankki, 2018).

Suurin osa maanviljelystä on riippuvaista vuosittaisista monsuunisateista, sillä Nepalin valtavista vesivaroista huolimatta kastelujärjestelmien piirissä on alle puolet viljelystä maasta. Sademäärien vaihdellessa ilmastonmuutoksen seurauksena Nepal on entistä riippuvaisempi ruoan tuonnista naapurimaastaan Intiasta, joka on Nepalin tärkein kauppakumppani. Myös luonnonkatastrofeilla, kuten vuoden 2015 maanjäristyksellä, on ollut suuri vaikutus Nepalin maatalouteen ja maan ruokaturvaan. (Maailmanpankki, 2018).

Taloudellisesti Nepal on riippuvainen maan ulkopuolella asuvien nepalilaisten kotiin lähettämistä varoista. Maailmanpankin vuoden 2018 arvion mukaan maan bruttokansantuotteesta jopa noin neljännes koostuu siirtotyöläisten kotiin lähettämistä rahoista, vaikka osuus onkin laskemassa. Joka vuosi noin 300 000 nepalilaista lähtee siirtotyöläisiksi ulkomaille (UNDP, 2014). Suurin osa heistä lähtee Malesiaan, Intiaan tai Persianlahden maihin, vaikka siirtotyöläisten asema muissa maissa on entistä epävarmempi. Suurin osa siirtotyöläisistä on työikäisiä miehiä. Tämä taas lisää naisten vastuuta maanviljelyksestä ja onkin arvioitu, että suurin osa nepalilaisista pienviljelijöistä on naisia. (Maailmanpankki, 2018).

Nepalissa on valtava vesivoimapotentiaali, jota ei vielä tällä hetkellä pystytä merkittävästi hyödyntämään. Sähkön saanti ja jakeluongelmat ovat Nepalissa yleisiä. Lämmitykseen ja muuhun energian tuotantoon valtaosa nepalilaisista talouksista käyttää yhä puuta. (Maailmanpankki,

2018). Nepalin talouden kehitystä ja kasvua rajoittaa myös kattavan tieverkoston puuttuminen ja investointien vähäisyys. Tieverkosto on yksi heikoimmista Etelä-Aasian alueella ja suuri osa kaikista Nepalissa on käyttökelvottomia sadekaudella. Maan sijainti ilman meriyhteyttä on myös hidastanut Nepalissa talouden kehitystä. Lisäksi poliittinen epävakaisuus, korruptoituneisuus ja monimutkainen lainsäädäntö ovat olleet merkittäviä syitä sille, että Nepal ei ole kyennyt houkuttelemaan ulkomaisia investointeja.

4. Kehityksen tila

Poliittisesta epävakaudesta huolimatta Nepalissa on sisällissodan päätyttyä tapahtunut paljon kehitystä, niin taloudellisesti kuin sosiaalisesti. Nepal sitoutui vuonna 2000 saavuttamaan YK:n vuosituhattavoitteet (Millenium Development Goals). Nämä kahdeksan vuosituhattavoitetta koskivat esimerkiksi nälän ja äärimmäisen köyhyyden vähentämistä, sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä, äitikuolleisuuden vähentämistä sekä ilmaston suojelemista. Nepal on onnistunut edistämään tavoitteiden toteutumista monelta osin: maa on esimerkiksi panostanut puhtaan veden ja sanitaation saatavuuteen (nousut 46 prosentista 83 prosenttiin), puolittanut äärimmäisessä köyhyydessä elävien määrän ja kolminkertaistanut lukutaitoisten aikuisten naisten määrän. Vuonna 2015 Nepal sitoutui yhdessä 193 YK:n jäsenmaan kanssa myös YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin (Agenda 2030). (Government of Nepal, 2015.) YK:n inhimillisen kehityksen indeksillä mitattuna Nepal oli vuonna 2017 Aasian viidenneksi köyhin maa, mutta hallituksen tavoitteena on nostaa Nepal keskitulon maaksi vuoteen 2030 mennessä (UNDP, 2018).

Vuoden 2018 loppupuolella Nepalin hallitus julkaisi tiedotteen sosiaaliturvajärjestelmästä. Maksupohjaista sosiaaliturvajärjestelmää rahoitetaan työntekijöiden ja työnantajien maksuosuuksilla. Työntekijät maksavat 11 prosenttia peruspalkastaan sosiaaliturvarahastoon, mutta työnantajien kuuluu nostaa 20 prosenttia työntekijöiden peruspalkkaa. Pitkään valmisteltu sosiaaliturvajärjestelmä sisältää etuuksia terveyteen, äitiyteen, onnettomuuksiin ja työkyvyttömyyteen liittyen. Myös työntekijän perheenjäsenet ovat tuen piirissä. Uutta järjestelmää kokeillaan ensin Kathmandun maakunnan alueella jo vuoden 2019 aikana ja pikkuhiljaa sitä on tarkoitus laajennetaan koskemaan koko Nepalia. (ILO 2018.)

4.1. Taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus

YK:n vuosituhattavoitteiden mukaisesti Nepal onnistui vuoteen 2015 mennessä puolittamaan äärimmäisessä köyhyydessä, eli alle dollarilla päivässä, elävien ihmisten määrän. Haavoittuvimpia sosiaalisia ja etnisiä ryhmiä ei kuitenkaan ole pystytty nostamaan köyhyydestä; kastittomilla, alkuperäiskansoilla, naisilla ja maaseudulla asuvilla on edelleen muuhun väestöön verrattuna heikompi asema. (UNDP 2018.)

Moniulotteisen köyhyyden indeksillä mitattuna vuonna 2016 35,3 prosenttia Nepalin väestöstä eli köyhydessä (UNDP 2018). Moniulotteisen köyhyyden indeksi ottaa huomioon köyhyyden koulutus-, terveys- ja elintasoulottuvuudet. Toisen usein käytetyn mittarin, toimeentuloköyhyyden (alle 1,90 dollarilla päivässä elävien), piiriin taas kuului 22,6 prosenttia nepalilaisista (UNDP, 2018). Lukuihin on kuitenkin suhtauduttava kriittisesti, eivätkä ne välttämättä vastaa todellisuutta.

Maan sisällä köyhyys on jakautunut epätasaisesti. Suurin ero on kaupunki- ja maaseutuväestön välillä, vaikkakin kaupungeissa elävien köyhien määrä on myös ollut nousussa vuodesta 2011 asti. Nepalin väestöstä noin 80 prosenttia asuu maaseudulla, mutta muuttoliike kaupunkiin kiihtyy ja kaupunkiväestön arvioidaan kasvavan nykyisestään jopa 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä (Government of Nepal, 2013). Muuttoliike, ja erityisesti miesten muutto kaupunkiin tai ulkomaille siirtotyöläisiksi, ajaa maaseudulla eläviä tyttöjä ja naisia entistä haavoittuvampaan asemaan. (UNDP, 2018.)

Nepalissa rikkaiden ja köyhimpien välinen elintasokuilu on myös melko korkea. Nepalin Gini-kerroin on 32,8. Gini-kerroin on yleisesti käytetty tuloerojen ja taloudellisen tasa-arvon mittari, jossa raja-arvoja ovat 0 ja 100: täydellisen tasaisessa tulonjaossa arvo on 0, kun taas maksimaalisesti epätasaisen tulonjaon toteutuessa arvo on 100. Myös erot peruspalveluihin pääsyssä ja työllistymismahdollisuuksissa ovat huomattavia eri sosioekonomisten ryhmien ja kastien välillä sekä alueellisesti. (UNDP, 2018.)

4.2. Naisten asema

Sukupuolten tasa-arvoon ja naisten voimaannuttamiseen tähtäävässä YK:n vuosituhatvuotitteessa Nepal on menestynyt vaihtelevasti. Toisaalta viimeisen 10 vuoden aikana naisten mahdollisuudet osallistua yhteiskunnassa, kouluttautua ja päästä työelämään ovat parantuneet. Siitä huolimatta yhteiskunnassa vallitsee yhä naisia syrjiviä käytäntöjä ja perinteitä, jotka vaikuttavat merkittävästi naisten asemaan. Vallalla olevat sosiaaliset normit syrjivät naisia ja rajoittavat heidän äänensä kuulamista niin omissa yhteisöissä kuin yhteiskunnassa laajemmin. Patriarkalisessa yhteiskunnassa naiset on perinteisesti liitetty kodin piiriin, ja politiikka ja itsenäinen taloudellinen toiminta on nähty miesten kenttänä.

Ennen vuoden 2017 vaaleja naisten asema politiikassa on ollut heikko, mikä heijastelee naisten sosiaalista asemaa yhteiskunnassa laajemminkin. Merkittävä muutos on kuitenkin se, että vuoden 2017 historiallisissa vaaleissa valittiin 14 000 naista päättäjiksi vuonna 2015 voimaan tulleen perustuslain mukaisesti. Nepalin tämänhetkisessä eduskunnassa 29,6 prosenttia on naisia. Poliittisen osallistumisen mahdollisuudet avaavat uusia vaikutusmahdollisuuksia naisille ja edistävät osaltaan pitkällä tähtäimellä tasa-arvon toteutumista. (Ulkoasiainministeriö, 2016.) (UNDP, 2018).

Ala- ja yläkoulussa tyttöjä opiskelee jo yhtä paljon kuin poikia, mutta mitä korkeamman asteen opintoihin mennään, sitä vähemmän opiskelijoiden joukossa on naisia. Naisten koulutustausta on suoraan verrannollinen heidän sosio-ekonomiseen asemaansa. Maailmanpankin arvion mukaan naisten osuus Nepalin työvoimasta on kasvanut tasaisesti viime vuosina: vuonna 2008 lukema oli 49,5 prosenttia ja vuonna 2018 51,7 prosenttia. Naiset kohtaavat kuitenkin työmarkkinoilla syrjintää ja ahdistelua ja joutuvat usein tekemään palkatonta työtä perheen elättämiseksi esimerkiksi maataloudessa. Tyttöjen odotetaan osallistuvan kotitöihin ja auttavan perheitään poikia enemmän. (Maailmanpankki, 2018.)

Merkittävä osa nepalilaisista naisista on kokenut väkivaltaa lähipiirissään tai kotonaan, ja naisten ja tyttöjen asemaa vaarantavat monet perinteet kuten lapsiavioliitot ja lapsityövoiman käyttö. UNDP:n (2018) mukaan vain 51 prosenttia nepalilaisnaisista kertoo tuntevansa olonsa turvallisiksi esimerkiksi kävellessään yksin lähiympäristössään. Myös puutteellinen sanitaatio aiheuttaa haasteita erityisesti naisille ja tytöille. Vessojen puuttumisen takia ihmiset tekevät tarpeensa pensaiden suojissa tai jopa avoimessa maastossa. Ongelmana on yksityisyyden ja hygienian puute ja vessareissuilla naiset saattavat kohdata myös ahdistelua ja väkivaltaa. (UNDP, 2018.)

Hindukulttuurin puhtaussääntöihin kuuluu perinteisesti myös tyttöjen ja naisten eristäminen kuukautisten ajaksi Chhaupadi-suojiin. Chhaupadi on eristetty tila, jossa nainen viettää kuukautistensa ajan. Perinteellä on estetty menstruovien naisten kosketus muuhun yhteisöön, ruokaan tai karjaan, joiden uskotaan saastuvan kuukautisten takia. Kuukautismajat kiellettiin Nepalissa vuonna 2005 ja kriminalisoitiin vuonna 2017, mutta perinnettä noudatetaan silti yhä joissain osissa Nepalia. (UNDP, 2018.) Kuukautiset ovat Nepalissa tabu ja kuukautisiin liittyvät käytänteet ja perinteet asettavat naiset eriarvoiseen asemaan ja voivat pahimmassa tapauksessa olla vaaraksi jopa heidän terveydelleen. Kuukautiskeskustelut ovat nostaneet pinnalle myös useita

muita tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä, niin Nepalissa kuin muuallakin maailmassa. Kaikilla ei ole varaa ostaa kuukautissuojia eikä niitä ole edes saatavilla kaikkialla. Tämä saattaa hankaloittaa elämää ja arkea huomattavasti kuukautisten aikana ja voi vaikuttaa esimerkiksi siihen, voivatko tytöt käydä koulussa kuukautisten aikana, tai voivatko naiset käydä töissä. (Rimaila, 2019.)

4.3 Ilmastonmuutoksen aiheuttamat haasteet

Nepal on hyvin haavoittuvainen ilmastonmuutokselle. Vuonna 2017 eniten ilmastonmuutoksen seurauksista kärsineistä maista Nepal oli sijalla 4 (Germanwatch, 2018). Ilmastonmuutoksen seurauksista vakavampia Nepalissa ovat viime vuosien aikana olleet tuhoisat tulvat ja maanjäristykset. Ilmastonmuutoksen seurauksilla on suuria alueellisia vaihtelevuuksia. Esimerkiksi Terailta, Nepalin eteläisellä tasangolla, entistä runsaampien sateiden on arveltu lisäävän maatalouden tuottavuutta, kun taas maan länsiosien arvioidaan kärsivän entistä useammin kuivuudesta (Government of Nepal, 2013). Ilmastonmuutoksen seurauksena äärimmäisten sääilmiöiden kuten kuivuuden, tulvien ja rankkasateiden määrä on noussut viimeisen 25 vuoden aikana (Government of Nepal, 2016).

Nepalin ilmastolle keskeinen monsuunikausi kestää kesäkuusta syyskuuhun. Monsuunia edeltävät kuukaudet ovat usein kuivat ja kuumat, ja talvi on vuoristossa kylmä, kun taas Terain tasangolla ilmasto on subtrooppinen. Tasangolla saadaan eniten sadetta, ja sademäärä laskee, mitä kauemmas länteen siirrytään. Ilmastonmuutoksen seurauksena esimerkiksi monsuunin alkamista ja kestoja on entistä vaikeampi ennustaa, mikä vaikeuttaa maanviljelyä huomattavasti (Government of Nepal, 2016).

Ilmastonmuutos vaikuttaa eniten kaikkein köyhimpien ja erityisesti maaseudulla asuvien (ja maataloudesta riippuvaisten) ihmisten elämään. Köyhimmillä ei ole samanlaisia mahdollisuuksia sopeutua esimerkiksi sadon tuhoutumiseen kuin varakkaammilla perheillä. Sadon tuhoutumisen seurauksena monet joutuvat myymään karjaansa, viljavarastonsa tai irtainta omaisuuttaan tai lähtemään siirtotyöläisiksi. Taloudellisten vaikeuksien vuoksi lapset joutuvat usein keskeyttämään koulunkäynnin. Nämä selviytymisstrategiat ajavat perheet yhä syvempään köyhyyden kierteeseen. (Germanwatch, 2018).

Useammin ilmenevät äkilliset luonnonmullistukset, kuten maanvyörymät ja tulvat, heikentävät laaksoissa asuvien ihmisten turvallisuutta. Himalajan vuoristossa jäätiköiden sulamisen seurauksena syntyvät järvet ovat erityisen vaarallisia, sillä järviä ympäröivien vallien murtuessa syntyy äkillisiä ja tuhoisia tulvia (Germanwatch, 2018). Himalajan vuoriston jatkuva kohoaminen puolestaan tekee Nepalin alueesta myös erittäin herkän tuhoisille maanjäristyksille.

Vuoden 2015 maanjäristys ja vuoden 2017 tulvat ovat myös esimerkkejä siitä, että Nepal on varautunut heikosti ilmastonmuutoksen aiheuttamiin riskeihin. Tulevaisuudessa Nepalin valtion on varauduttava entistä tehokkaammin ilmastonmuutoksesta aiheutuviin muutoksiin ja maan asukkaisiin kohdistuviin uhkiin. Maatalouden kehittäminen, kastelujärjestelmien rakentaminen ja elinkeinojen monipuolistaminen erityisesti vuoristoisilla seuduilla ovat keskeisiä keinoja parantaa ihmisten ruokaturvaa ja hyvinvointia (Government of Nepal, 2016).

4.4 Puhdas vesi ja sanitaatio

Nepalilla oli tavoitteena saavuttaa puhtaan veden täysi kattavuus vuoteen 2017 mennessä, mutta vuoden 2015 tuhoisa maanjäristys on vaikuttanut puhtaan veden ja sanitaation saatavuuteen (Ulkoasiainministeriö, 2016). Vaikka tutkimusten mukaan vuonna 2014 puhtaan veden kattavuus oli jo 83,59 prosenttia, luku ei kuitenkaan kerro todellista tilannetta. (UNICEF, 2018).

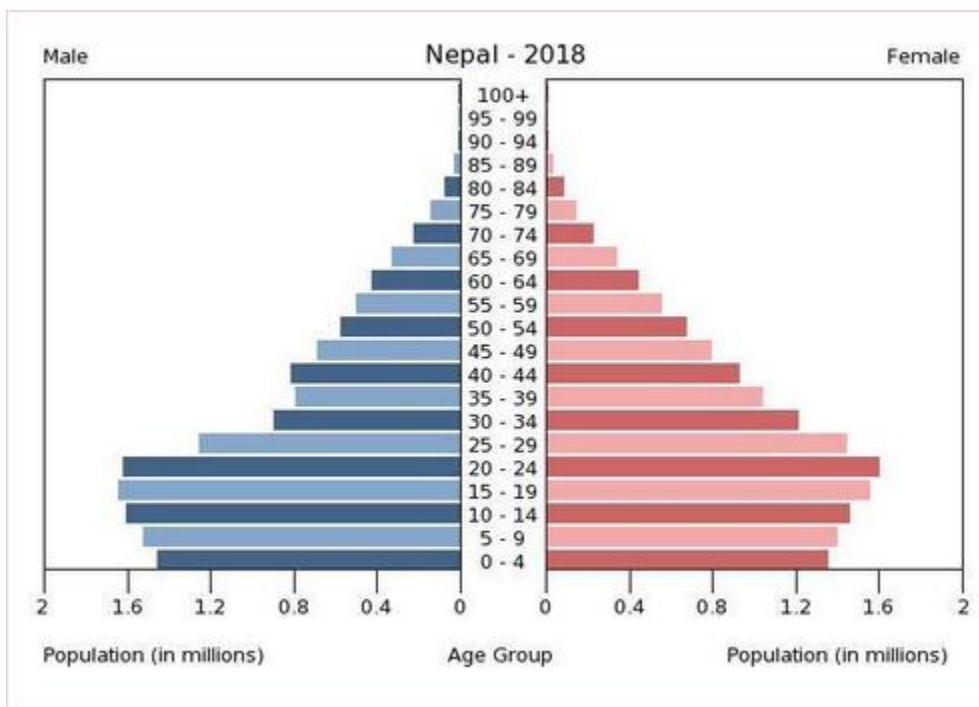
Unicefin (2018) mukaan entistä suuremmalla osalla nepalilaisista on mahdollisuus käyttää käymälää. Vuonna 2016 hallituksen sanitaatiokampanjan myötä 46 Nepalin 75 läänistä on julistettu *Open Defecation Free* -vyöhykkeiksi, eli ihmisten mahdollisuudet tehdä tarpeensa käymälässä ovat kasvaneet. Edelleen kaikkien köyhimpien mahdollisuudet käyttää käymälää ovat heikoimmat ja alueelliset erot ovat suuria (UNICEF, 2018).

Riittämätön sanitaatio on usein sekä köyhyyden seuraus että syy, ja pitää näin osaltaan yllä köyhyyden kierrettä. Toimiva sanitaatio ja jätehuolto ovat yksi terveellisen elämän ja hyvinvoinnin edellytyksistä ja toimivan yhteiskunnan perusta. Puhdas vesi ja sanitaatio ovat ihmisoikeuksia ja myös yksi YK:n Agenda 2030 tavoitteista. Hyvä sanitaatio ja puhdas juomavesi kaikille on siis yksi tavoitteista, jonka saavuttamiseen myös Nepal on sitoutunut vuoteen 2030 mennessä.

5. Nuorten tilanne

Nepalin väestö on hyvin nuorta. Noin 50 prosenttia nepalilaisista on alle 25-vuotiaita (vrt. Suomi 27 %) (World Factbook, 2019). Koulutus ja koulunkäyntimahdollisuudet vaikuttavat ratkaisevasti nuorten elämään. Koulutus on Nepalissa ilmaista valtion ylläpitämissä kouluissa kymmenenteen luokkaan asti, mutta koulupuvut ja koulutarvikkeet perheet joutuvat kustantamaan itse. Nepal on edistynyt koulutuksen tarjoamisessa kaikille kouluikäisille lapsille, mutta koulutusmahdollisuudet eivät edelleenkään jakaudu tasaisesti eri alueiden, yhteiskuntaluokkien ja etnisten ryhmien kesken. (Aryal, 2012.) Tyttöjen asemaan vaikuttavat erityisesti alaikäisenä solmitut avioliitot, jotka usein tekevät koulunkäynnin jatkamisen mahdottomaksi.

Taulukko: Väestön jakautuminen ikäryhmittäin (World Factbook 2019).

Nepalin perinteisesti hierarkkisessa yhteiskunnassa nuorten vaikutusmahdollisuudet ovat heikommät kuin vanhempien sukupolvien. Nuoret eivät välttämättä ole tietoisia omista oikeuksistaan tai niistä resursseista, joita valtion ja eri instituutioiden olisi lain ja säädösten mukaan käytettävä nuorten aseman parantamiseen.

Taulukko: Vuoden 2015 arvio lukutaitoisten määrästä (prosentuaalinen osuus 15-vuotiaista ja sitä vanhemmista, jotka osaavat lukea ja kirjoittaa),

Koko väestö	63,9 %
Miehet	76,4 %
Naiset	53,1 %
Nuoret 15–24-vuotiaat	Tytöt: 80,2 % Pojat: 89,9 %

Lähde: World Factbook 2019, paitsi nuoret UNDP 2018

UNDP:n arvion mukaan lasten ja nuorten lukutaito on kehittynyt viime vuosien aikana. Kuitenkin joka viides 15–25-vuotiaista tytöistä ja joka kymmenes saman ikäisistä pojista ei ole lukutaitoisia. Aikuisten osuus on vielä suurempi. Lukutaidolla on suuri merkitys nuorten tulevaisuudelle. Vaikka Nepalín hallitus tavoittelee mahdollisimman nopealla aikataululla täyttä lukutaitoa kaikille lapsille ja nuorille, koulutukseen ja koulutusjärjestelmän kehittämiseen liittyy edelleen haasteita, joita avataan tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

5.1. Koulutus

Nepalin koulujärjestelmä on vielä nuori. Vuonna 1950 maassa oli vain 31 koulua (Loo Niva, 2013). 1950-luvulta eteenpäin Nepalin valtio on kehittänyt koulutuspoliittisia ohjelmia ja pyrkinyt tarjoamaan koulutusta entistä laajemmille kansanosille. Vaikka peruskoulu (kahdeksanteen luokkaan asti) on kaikille lapsille ja nuorille pakollinen, jopa 13,2 prosenttia koulun aloittaneista keskeyttää tai joutuu keskeyttämään koulunkäynnin ennen viidettä luokkaa (UNICEF, 2016).

IKÄ	LUOKKA	Uusi järjestelmä (perustuu SSRP:n)
16	12	Secondary Education
15	11	Luokat 9–12
14	10	
13	9	
12	8	
11	7	Basic Education Luokat 1–8
10	6	
9	5	
8	4	
7	3	
6	2	
5	1	
4 (tai nuorempi)	Primary Education	

Nepalin koulujärjestelmä

Nepalin valtio on uudistanut koulutusjärjestelmää niin, että luokat 1–8 muodostavat peruskoulun (basic education) ja luokat 9–12 yläasteen/lukion (secondary education). Uusi järjestelmä on kirjattu Nepalin opetusministeriön laatimaan School Sector Reform Plan (SSRP)-suunnitelmaan vuosille 2016–2023, mutta käytännössä sitä ei ole ehditty vielä toteuttamaan kaikissa kouluissa (Ministry of Education, 2016).

Arviot siitä, kuinka suuri osuus lapsista aloittaa koulun vaihtelevat eri kansalaisjärjestöjen, kansainvälisten toimijoiden (UNESCO, UNDP) ja Nepalin valtion tilastojen välillä. Koulutustasoa

arvioitaessa on myös tärkeää huomata, että osa koulunsa aloittaneista lapsista jättää koulun kesken jo alaluokilla. UNESCO:n arvion mukaan vuonna 2016 jopa yli 95 prosenttia lapsista aloitti koulun, mutta viidennelle luokalle jatkoi enää noin 86,8 prosenttia koulunsa aloittaneista.

Päästäkseen ylimmille luokille (11–12 luokat), oppilaiden on läpäistävä päättökoe (*Secondary Education Examination, SEE*) kymmenennen luokan lopuksi. Päättökokeen arvosanoilla on suuri vaikutus siihen, mitä mahdollisuuksia nuorella on toisen asteen koulutukselle pääsemisessä. Valtion koulujen ja yksityiskoulujen välillä on huomattavan suuri ero kokeessa onnistuneiden oppilaiden määrän suhteen. Samoja eroja on myös tyttöjen ja poikien arvosanojen välillä.

Valtion koulutusbudjetista noin 95 prosenttia kuluu koulujen ylläpitoon ja opettajien palkkoihin, ja vain alle 5 prosenttia opetuksen laadun parantamiseen (Aryal, 2013). Opetusmenetelmät nepalilaisissa kouluissa ovat perinteisiä ja iso osa opetuksesta perustuu edelleen ulkoa opetteluun. Koulujärjestelmä ei arvioiden mukaan tue tarpeeksi lasten oppimista tai kehitä riittävästi lasten sosiaalisia taitoja, kuten kommunikointitaitoja, itseluottamusta ja kykyä kantaa vastuuta. Koulutus painottuu ennen kaikkea teknisten taitojen kehittämiseen eikä esimerkiksi panosta ammatinvalinnan ohjaukseen tai nuorten oman potentiaalin hyödyntämiseen. Poliittisesti aktiivisia nuoria lukuun ottamatta nuoret ovat harvoin tietoisia omista oikeuksistaan ja vaikutusmahdollisuuksistaan (Bennett, 2012).

Lasten ja nuorten oppimistuloksissa on myös suuria vaihteluja eri alueiden ja eri etnisten ryhmien välillä. Esimerkiksi tiibetinbuddhalaisen tamang-kansan keskuudessa vuonna 2014 koulunkäynnin keskeytti jopa 80 prosenttia lapsista jo ala-asteen aikana (Laakso, 2015). Tähän vaikuttaa erityisesti se, että eri kieliryhmistä tulevat lapset joutuvat opiskelemaan valtion kouluissa nepaliksi. Opetusmalli suosii ennen kaikkea valtakulttuuria, eikä ota huomioon erilaisia etnisiä ja uskonnollisia identiteettejä.

Sukupuolten välistä epätasa-arvoa koulutuksessa on onnistuttu vähentämään siten, että koulun aloittaneiden joukossa on nykyään arviolta yhtä paljon tyttöjä kuin poikia (Government of Nepal, 2015). Alueellisesti on kuitenkin suuria eroja koulun ulkopuolella olevien lasten ja nuorten määrässä. Köyhimpien ja monilapsisten perheiden lapset käyvät harvemmin koulua. Koulutuksesta aiheutuvat kustannukset vaikuttavat osaltaan asiaan, sillä todellisuudessa koulutus ei ole ilmaista edes valtion kouluissa. Koulupukujen ja tarvikkeiden lisäksi koulut keräävät oppilaiden vanhemmilta erilaisia maksuja esimerkiksi koulun ylläpitokustannuksiin tai esimerkiksi kokeiden tai

ATK-oppituntien järjestämiseen. Pienetkin ylimääräiset kustannukset saattavat vaikuttaa perheiden päätökseen siitä, lähetetäänkö lapset kouluun. Toisaalta myös lasten työnteosta lyhyellä tähtämellä saatava taloudellinen hyöty saattaa painaa vaakakupissa enemmän kuin pitkäaikainen investointi koulutukseen. Myös maantieteelliset olosuhteet voivat tehdä koulunkäynnistä hankalaa. Päästäkseen kouluun kylissä ja maaseudulla elävien lasten on usein käveltävä jopa useampi tunti vaikeakulkuisessa maastossa kouluun ja takaisin. Koulut, joissa on tarjolla opetusta ylemmillä luokilla voivat sijaita vielä kauempana. Asuntoloita on koulujen yhteydessä vähän, ja ne saattavat olla perheille erittäin kalliita. (Aryal, 2012).

Heikko tietoisuus vammaisten lasten ja nuorten oikeuksista on huomattava este heidän oikeuksiensa toteutumiselle, sillä moni vanhempi ei välttämättä tiedä lastensa oikeuksista, eikä siksi pysty ajamaan heidän etujaan. Vuosina 2013–2014 jopa 60 prosenttia vammaisista lapsista ja nuorista ei käynyt lainkaan koulua (Eide et al, 2016).

5.2. Tyttöjen kohtaamia haasteita

Naisten ja etenkin tyttöjen asema on usein miehiä ja poikia heikompi. Naisia syrjivät perinteet ja asenteet vaikuttavat yhä tyttöjen mahdollisuuksiin itsenäistyä ja määrätä omasta tulevaisuudestaan. Vallalla olevat sosiaaliset normit syrjivät naisia ja rajoittavat heidän äänensä kuulumista sekä omissa yhteisöissä että yhteiskunnassa laajemmin. Esimerkiksi kuukautisten aikana tapahtuva syrjintä, ja jopa yhteisöstä eristäminen, sekä kuukautissuojien hankkimiseen tarvittava rahamäärä asettavat naiset eriarvoiseen asemaan. (Kts. luku 4.2.)

Kuukautisiin liittyvän kulttuurisen stigman vuoksi puolet koulua käyvistä tytöistä jää usein pois koulusta kuukautisten ajaksi. Se johtuu osin myös sanitaatiopalvelujen puutteesta kouluissa ja kuukautissiteiden saatavuuteen liittyvistä haasteista. Tietoisuuden lisäämisen ja julkisen keskustelun myötä kuukautisiin liittyneet perinteet, kuten naisten eristäminen kuukautisten ajaksi, ovat kuitenkin vähenemässä (Rimaila, 2019).

Nepalin lain mukaan 18-vuotias voi mennä naimisiin vanhempiansa luvalla ja 20-vuotias ilman vanhempiansa suostumusta. Alaikäisten avioliitot ovat Nepalissa lailla kielletty, mutta lain toteutumisen seuranta ja rikkomuksista rankaiseminen on yhä puutteellista. (UNICEF ja UNFPA,

2017.) Kiellosta huolimatta lapsiavioliitot ovat Nepalissa kahdeksanneksi yleisimpiä maailmassa. Vuonna 2016 36,6 prosenttia nepalilaistytöistä avioitui ennen 18:aa ikävuottaan. Pojista vastaava luku oli 8 prosenttia. Joillakin alueilla, kuten esimerkiksi Etelä-Terailla alle 12-vuotiaiden tyttöjen avioliitot ovat yhä melko yleisiä. Avioliitot ovat useimmiten vanhempien järjestämiä, ja vaikka alaikäisen lapsen naittamisesta on määrätty ankarat sakkorangaistukset, käytännössä tilannetta ei kuitenkaan pystytä valvomaan. Keskeinen syy siihen, miksi vanhemmat naittavat tyttärensä hyvin varhain on sulhasen perheelle maksettavat myötäjäiset. Mitä nuorempi morsian, sitä pienemmät myötäjäiset jäävät tytön perheen maksettavaksi. Alaikäisten avioliittoja koskeviin lukuihin on laskettu myös nuorten keskenään solmitut avioliitot. Nuoret saattavat karata yhdessä ja avioitua ilman vanhempiensa hyväksyntää. Varhainen avioliitto vaikuttaa kuitenkin lähes aina merkittäväällä tavalla nuoren tytön mahdollisuuksiin kouluttautua ja hankkia ammatti. (UNICEF ja UNFPA, 2017).

5.3 Terveys ja hyvinvointi

Nepalin terveydenhuollon resurssit on pitkään käytetty tarttuvien sairauksien, etenkin trooppisten sairauksien, sekä synnytykseen liittyvien riskien ja lapsikuolleisuuden vähentämiseen. Tilanne on ollut hyvin samankaltainen muissakin Aasian maissa. Kuitenkin niin kutsuttujen kroonisten tautien osuus kuolemista oli vielä vuonna 2014 jopa 55 prosenttia (WHO, 2014). Kroonisiin tauteihin lasketaan sisältyviksi syövän, verisuonitautien, diabeteksen ja tapaturmien lisäksi muun muassa mielenterveysongelmat ja itsemurhat.

Nepalissa ei ole koskaan toteutettu kattavaa mielenterveystutkimusta. Noin 10–20 prosentilla Nepalin väestöstä arvioidaan olevan jonkinlaisia mielenterveysongelmia, mutta yli 10 vuotta kestänyt epävakaus ja konflikti sekä luonnonkatastrofit ja köyhyys ovat voineet johtaa suurempaan osuuteen. Nepalissa ei ole ollut riittäviä resursseja puuttua mielenterveyden ongelmiin. Arvioiden mukaan koko maassa on vain 70 psykiatria, eikä muitakaan asiantuntijoita ole riittävästi. (WHO, 2014). Perinteisesti mielenterveyden häiriöt on nähty Nepalissa ”kontrollin menettämisenä” tai ”hulluutena”, jolloin yksilö ei ole ollut enää sopiva yhteisön jäsen. 2000-luvulla huomio mielenterveysongelmia kohtaan on kuitenkin lisääntynyt Nepalissa. Maalla on kansallinen mielenterveyslinjaus ja väestön yleinen tietoisuus henkisestä terveydestä on vähitellen lisääntynyt

ja ihmiset uskaltavat hakea apua. Myös sairaanhoitohenkilökuntaa on alettu kouluttaa mielenterveysongelmiin liittyen. (APA 2011.)

Nuoret ovat huolissaan alkoholin ja muiden päihteiden runsaasta käytöstä. Vaikka nuorten oma päihteidenkäyttö on viimeisen kymmenen vuoden aikana vähentynyt, vanhempien päihteidenkäyttö ja siitä johtuvat epävarmuus ja usein myös väkivalta ovat melko yleisiä. Myös luonnonkatastrofit, kuten huhtikuun 2015 maanjäristys, ovat jättäneet jäljen monen nuoren hyvinvointiin ja mielenterveyteen. Lisäksi koulunkäyntiin ja koulussa menestymiseen liittyy paljon paineita, sillä koulutus nähdään usein ainoana keinona taata hyvä tulevaisuus. Koestressillä voi olla suurikin vaikutus nuorten hyvinvointiin ja mielenterveyteen. (Aryal, 2015). Peruskoulun loppukokeisiin, *School Leaving Certificate* (SLC), liittyvän stressin on arvioitu vaikuttavan jopa nuorten itsemurhien määrään (Parajuli, 2012).

5.4 Nuorten taloudellinen asema ja mahdollisuudet työllistyä

Lasten työpanos on perinteisesti ollut Nepalissa tärkeää erityisesti maataloudessa, joka on maan keskeinen elinkeino. Arviolta 21,7 prosenttia 5–17 -vuotiaista nepalilaislapsista oli vuonna 2017 lapsityössä (UNDP, 2018). Tytöt ovat tilastojen mukaan töissä hieman poikia useammin ja ovat myös useammin taloudellisesti aktiivisia. Heille kuitenkin maksetaan usein työstä vähemmän kuin pojille. (ILO, 2011.)

Lapset ja nuoret työskentelevät maatalouden lisäksi myös palvelusektorilla ja teollisuudessa, esimerkiksi rahastajina liikennevälineissä, kantajina, kotiapulaisina sekä vaate- ja tekstiiliteollisuudessa. Äärimmäinen esimerkki lapsityövoimasta on maattomien maatyöläisten lapset, jotka ovat perinteiden tai perheiden velkaantumisen takia veloitettuja työskentelemään käytännössä maaorjuudessa. Valtio kielsi maaorjuuteen johtaneen kamaiya-järjestelmän vuonna 2002, mutta käytännössä se vaikuttaa edelleen tuhansien perheiden elämään. (ILO, 2011.)

Nuorten (15–29-vuotiaiden) työttömyys on korkeampaa verrattuna muihin ikäryhmiin. Arvioiden mukaan noin 70 prosenttia koko aktiivisesta työväestöstä työskentelee epävirallisissa ja väliaikaisissa työsuhteissa, mistä johtuen näitä työntekijöitä ei koske esimerkiksi työsuojelulainsäädäntö, jolloin heidän oikeutensa jäävät usein toteutumatta. Merkittävä osa

nuorista on joko työttömiä tai alityöllistettyjä, eli työstä saatava palkka ei riitä elämiseen. Heikoista työllistymismahdollisuuksista ja riittämättömästä palkasta johtuen monet nuoret lähtevät siirtotyöläisiksi naapurimaihin paremman toimeentulon perässä. (UNDP, 2018.)

Työttömyys ja alityöllisyys marginalisoivat erityisesti köyhimmistä yhteiskuntaluokista tulevia nuoria, joiden koulutus on usein jäänyt kesken perheiden taloudellisten haasteiden takia. Toisaalta myös koulutetuilla nuorilla on ongelmia päästä työmarkkinoille siksi, että Nepalin koulutusjärjestelmä ja työmarkkinat eivät usein kohtaa. Koulutus ei myöskään auta nuoria kehittämään riittävästi sosiaalisia taitojaan, vaan keskittyy pääasiassa teknisiin tietoihin ja taitoihin. Nuorille ei myöskään ole tarjolla ammatinvalinnan ohjausta kouluissa tai tukea ammatinvalintaan tai jatko-opintoihin hakeutumiseen. (Bennett, 2012.)

5.5 Nuorten osallisuus yhteiskunnassa

Nepal on melko hierarkkinen yhteiskunta, jossa valta on perinteisesti pysynyt tiukasti vanhempien sukupolvien käsissä. Vuonna 2010 noin kuudesosa Nepalin kansalliskokouksen 601 jäsenestä oli alle 35-vuotiaita (Adhikari, 2010). Tiukka puoluekuri ja johtopaikkojen säilyminen vanhempien poliitikkojen käsissä estävät nuorempia kansanedustajia ajamasta nuorten asioita maan politiikassa.

Vuonna 2008 Nepaliin perustettiin nuoriso- ja urheiluministeriö (Ministry of Youth and Sports). Valtion vuonna 2015 julkaistu nuorisopoliittinen ohjelma "Youth Vision 2025" määrittelee "nuoren" 16–40-vuotiaaksi (Ministry of Youth and Sports, 2015), kun taas esimerkiksi YK pitää nuorina 15–24-vuotiaita. Ikään perustuva nuoruuden määrittely on Nepalissa ongelmallista, sillä nepalilaisessa kulttuurissa "nuorina" pidetään henkilöitä, jotka eivät ole vielä naimisissa (Search for Common Ground Nepal, 2017). Lisäksi paikallisessa kontekstissa "nuorilla" on usein viitattu vain poikiin, sillä tyttöjen ei ole perinteisesti ajateltu olevan yhteiskunnallisesti aktiivisia kodin ulkopuolella.

Nuoret on nähty Nepalissa myös poliittista epävarmuutta aiheuttavana ryhmänä, sillä sisällissodan aikana merkittävä osa (noin 30 prosenttia) maolaiskapinallisista oli alle 30-vuotiaita. Tosin monesti nuorten poliittiset ryhmät ovat toimineet aikuisten välikäsinä. Sisällissodan aika kuitenkin

vaikeuttaa yhä nuorten asemaa. Nuoria ei ole perinteisesti pidetty voimavarana yhteiskunnalle, mikä pienentää nuorten mahdollisuuksia positiiviseen vaikuttamiseen ja osallistumiseen. (Valente, 2013).

Vähäiset vaikutusmahdollisuudet yhteiskunnassa ja epävarmuus tulevaisuudesta ovat lisänneet väkivaltaa nuorten keskuudessa, mikä näkyy esimerkiksi uhkailuina tai pahoinpitelyinä. Näköalattomuus ja työttömyys ovat myös lisänneet erityisesti nuorten miesten riskiä liittyä rikollisjengeihin. Väkivallan ja rikollisuuden lisääntymisen nuorten keskuudessa arvioidaan johtuvan siitä, ettei valtio aktiivisesti tue nuorten työllistymistä ja positiivisia osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnassa. Nepal on kuitenkin panostanut nuorten osallistamiseen esimerkiksi perustamalla nuortenvaltuustoja ja kerhoja kouluille. Nämä projektit ovat kuitenkin vielä alussa, eikä niiden tuloksia ole vielä arvioitu laajemmin (Search for Common Ground Nepal, 2017).

6. Taksvärkin kehitysyhteistyöhanke Nepalissa 2016–2020

Taksvärkki ry:n kehitysyhteistyöhanke yhteistyössä kumppanijärjestö ECCA:n (Environmental Camps for Conservation Awareness) kanssa alkoi vuonna 2016. Hankkeessa kehitetään kouluja tukemalla oppilaskuntatoimintaa sekä vahvistamalla oppilaskuntien ja muiden koulutoimijoiden välistä yhteistyötä oppimisympäristöjen parantamiseksi. Hankkeeseen kuuluu 15 koulua Jhapan, Dhankutan ja Morangin piirikunnista Itä-Nepalissa, lähellä Intian rajaa.

Hankkeessa ECCA:n kouluttamat vertaiskouluttajat toimivat oppilaskuntien tukihenkilöinä ja kouluttavat oppilaskuntalaisia erilaisten tietojen ja taitojen, kuten veden ja hygienian merkityksen ja vaikuttamistyön, suhteen. Nuoria koulutetaan myös lasten oikeuksista ja tuetaan yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjintään puuttumiseen tähtäävässä työskentelyssä.

Taksvärkin kehitysyhteistyöhankkeen tuloksia ovat parannukset kouluympäristössä sekä toimijoiden (rehtorit, opettajat, vanhemmat/huoltajat, kouluviranomaiset) asenteiden ja käyttäytymisen muutoksessa. Esimerkiksi erillisten tyttöjen vessojen ja lepohuoneiden rakentaminen kouluihin on vähentänyt tyttöjen poissaoloja kuukautisten aikana. Vessojen lisäksi kouluihin on rakennettu lapsiystävälliset käsienspesupisteet sekä juomavesipisteet. Näiden myötä koululaisten saatavilla on puhdasta juomavettä ja mahdollisuus huolehtia välttämättömästä hygieniasta. Vuonna 2018 järjestetyt kuukautishygieneiaan liittyvät koulutukset ovat osaltaan lisänneet kuukautisiin liittyvää tietoisuutta ja rohkaisseet tyttöjä puhumaan aiheesta. Yhteensä 1 805 tyttöä osallistui näihin koulutuksiin, joissa osallistujille jaettiin myös kestokuukautissiteitä.

Kaiken kaikkiaan oppilaskunnat ovat tarjonneet oppilaille mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin ja nostaa nuoria koskettavia asioita yhteiselle agendalle. Lisäksi se on avannut nuorille ovia yhteiseen päätöksentekoon. Oppilaskunnat järjestävät tapahtumia myös vanhemmille ja muille yhteisön jäsenille. Näin koululaiset levittävät ympäristöön, hygieniaan ja terveyteen liittyvää tietoisuutta ja oppimiaan hyviä käytäntöjä laajemmin yhteisöissään. Hankkeen myötä myös vanhempien osallistuminen koulujen toimintaan on lisääntynyt ja he ymmärtävät paremmin koulutuksen merkityksen lasten elämäntaitojen ja hyvinvoinnin parantamisessa.

Hankkeen ensimmäinen vaihe päättyi vuoden 2018 lopulla. Vuoden 2019 ja 2020 aikana toteutetaan hankkeen jatkovaihe, jonka tavoitteena on vahvistaa oppilaskuntien toimintaa sekä hankkeessa aikaansaatuisten tulosten kestävyttä entisestään. Lisäksi sidosryhmiä koulutetaan

vammaisinkluusiosta ja lisätään tietoisuutta vammaisten lasten ja nuorten oikeudesta koulutukseen, sekä tehdään vaikuttamistyötä paikallisten kouluviranomaisten suuntaan.

Lisätietoja Taksvärkin kehitysyhteistyöstä Nepalissa löytyy [Taksvärkin verkkosivuilta](#) ja päivitettyä tietoa hankkeen tuloksista voi lukea [syksyllä 2018 tehdystä hankkeen väliarvioinnista](#).

ECCA on vuonna 1987 perustettu voittoa tavoittelematon nepalilainen kansalaisjärjestö. ECCA:n tavoitteena on lisätä ympäristötietoutta Nepalissa. ECCA:n toiminnan keskiössä ovat koululaiset sekä yliopistossa opiskelevat nuoret vapaaehtoiset. ECCA:n toimisto sijaitsee Kathmandun laaksossa ja siellä työskentelee 23 työntekijää. Työntekijät tekevät säännöllisesti vierailuja yhteistyökouluihin eri puolille Nepalia. ECCA pyrkii kansainvälisten yhteistyökumppaniensa ja paikallisten yliopisto-opiskelijoiden avulla linkittämään tieteellisen asiantuntemuksen ja uusia kestäväen kehityksen innovaatioita omaan sekä yhteistyökoulujen toimintaan.

Hyödyllisiä linkkejä

Taksvärkin kehitysyhteistyö Nepalissa. <https://www.taksvarkki.fi/category/taksvarkki-maailmalla/hankemaat/nepal>

Kumppanijärjestö Environmental Camps for Conservation Awareness (ECCA):

Kotisivut: <http://ecca.org.np/home/page/aboutecca/brief>

Facebook: [Environmental Camps for Conservation Awareness](#)

Blogit: <https://eccablogs.wordpress.com>

7. Lähdeluettelo

- Adhikari, Monalisa (2010). *Reviving Youth's Role in Nepal's Peacebuilding*. <http://asiafoundation.org/in-asia/2010/09/29/reviving-youths-role-in-nepals-peacebuilding/>
- APA (2011). Mental health in Nepal: The voices of Koshish. <https://www.apa.org/international/pi/2011/07/nepal>
- Aryal, Mallika (2013). Nepal scores low on quality education. *Inter Press Service*. 9.7.2013
<http://www.ipsnews.net/2013/07/nepal-scores-low-on-quality-education/>
- Aryal, Mallika (2015). Nepali Children in Dire Need of Mental Health Services. *Inter Press Service*. 13.2.2015.
<http://www.ipsnews.net/2015/02/nepali-children-in-dire-need-of-mental-health-services/>
- Aryal, Nabin (2012). The high costs of free education in government schools in Nepal. *Rukmini Foundation*. 6.1.2012.
<http://www.rukminifoundation.org/2012/01/06/not-so-free-education/>
- Bennett, Lynn, Dili Ram Dahal ja Pav Govindasamy (2008). *Caste, Ethnic and Regional Identity in Nepal. Further Analysis of the 2006 Nepal Demographic and Health Survey*. http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADM638.pdf
- Bennett, Ryan, Sameer Karki & Nitu Nepal (2012). *Youth and Peacebuilding in Nepal: the current context and recommendations*. Search for Common Ground Nepal. https://www.sfcg.org/wp-content/uploads/2012/01/NEP_CA_Jan12_Youth-and-Peacebuilding.pdf
- Dalit NGO Federation Nepal (2018). *Caste-Based Discrimination and Untouchability against Dalit in Nepal*. Alternative Report to the UN Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination in addition to the Government of Nepal periodic reports 17 to 23, to be reviewed at the 95th session, 23 April -11 May 2018.
- Eide, Arne H., Neupane, Shailes & Hem, Karl-Gerhard (2016). Living Conditions Among People with Disabilities in Nepal.
- Fund for Peace (2018). Fragile State Index: Nepal. <http://fundforpeace.org/fsi/data/>
- Germanwatch (2018). Global Climate Risk Index 2019. <https://reliefweb.int/report/world/global-climate-risk-index-2019>
- Globalis (2015). Nepal. Päivitetty 27.3.2015 <https://www.globalis.fi/Maat/Nepal>
- Government of Nepal (2013). *Economic Impact Assessment of Climate Change in Key Sectors in Nepal*. Tammikuu 2013. Technical Report. <http://practicalaction.org/consulting-nepal-economic-impact-climate-change>
- Government of Nepal (2015). Sustainable Development Goals 2016-2030 National (Preliminary) Report.
- Government of Nepal (2016). Climate Change Impact Survey.
http://202.45.144.7/cbsgov/nada/index.php/catalog/71/related_materials

Human Rights Watch (2018). Nepal: Events of 2017. <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/nepal>

ILO (2011). Nepal Child Labor Report. https://www.ilo.org/kathmandu/whatwedo/publications/WCMS_182988/lang--en/index.htm

ILO (2018). Nepal launches contribution-based Social Security Scheme. https://www.ilo.org/kathmandu/info/public/pr/WCMS_651182/lang--en/index.htm

ILO (2019). *Informal Economy*. <http://www.ilo.org/kathmandu/areasofwork/informal-economy/lang--en/index.htm>

International Dalit Solidarity Network (2013). *Nepal: Dalit political participation and the 2013 election*. http://idsn.org/wp-content/uploads/user_folder/pdf/New_files/Nepal/2013/IDSN_Nepal_briefing_paper_-_Dalit_political_participation.pdf

International Work Group for Indigenous Affairs IWGIA (2019). Indigenous Peoples in Nepal. <https://www.iwgia.org/en/nepal>

Kumar, Ramesh (2018). How they kept Nepal in the dark ages. *Nepali Times*. 02.04.2018. <https://www.nepalitimes.com/here-now/how-they-kept-nepal-in-the-dark-ages/>

Laakso, Teija (2015). Kiista vähemmistöjen asemasta viivyttää perustuslakia Nepalissa. *Maailma.net* 28.01.2015. http://maailma.net/artikkelit/kiista_vahemmistojen_asehasta_viivyttaa_perustuslakia_nepalissa

Loo Niva (2013). *Politics in schools of Nepal. A study report on political parties' interference in schools in Nepal*. Loo Niva child concern group. Lalitpur: Nepal.

Maailmanpankki (2018). Nepal development update November 2018. <http://hdl.handle.net/10986/30617>

Ministry of Education (2016). School Sector Reform Plan 2016-2023. <https://moe.gov.np/article/772/ssdpfinaljuly-5-2017.html>

Ministry of Youth and Sports (2015). Youth Vision – 2025 and Ten-Year Strategic Plan. <http://moys.gov.np/sites/default/files/nitiheru/Youth%20Vision-2025.pdf>

Parajuli, Kalpit (2012). End of year exams: boom in suicides among Nepalese students. *AsiaNews*. 18.06.2012 <http://www.asianews.it/news-en/End-of-year-exams:-boom-in-suicides-among-Nepalese-students-25056.html>

Rimaila, Elisa (2019). *Anita Shahi ja Sirkala Giri yrittävät lopettaa tuhoisan perinteen, jonka takia naiset eristetään kuukautistensa ajaksi ankeaan majaan*. Helsingin Sanomat. 17.02.2019

Search for Common Ground Nepal (2017). Status of Women and Youth Leadership in Nepal. <https://www.sfcg.org/wp-content/uploads/2018/04/Report-on-Status-of-Women-and-Youth-Leadership-in-Nepal-20180211.pdf>

Transparency international (2018). Corruption by country. <https://www.transparency.org/country/NPL>

UNDP (2014). Nepal Human Development Report 2014.

http://www.hdr.undp.org/sites/default/files/nepal_nhdr_2014-final.pdf

UNDP (2018). Human Development Indices and Indicators – 2018 Statistical Update.

http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf

Ulkoasiainministeriö (2016). Suomen ja Nepalin kehitysyhteistyön maaohjelma.

https://um.fi/documents/35732/48132/country_strategy_for_development_cooperation_nepal_2016_2019/bb247b65-4ecc-df47-006d-363567ed0faa?t=1528711373905

UNICEF Nepal (2014). Adolescent Development and Participation Programme (ADAP) Baseline Study.

https://www.popcouncil.org/uploads/pdfs/2014PGY_NepalADAP-Baseline.pdf

UNICEF (2016). Global Initiative on Out-of-School Children: Nepal Country Study.

<https://www.unicef.org/nepal/sites/unicef.org.nepal/files/2018-07/All%20children%20in%20school-report%202016.pdf>

UNICEF JA UNFPA (2017). Ending Child Marriage in Nepal. <https://www.unicef.org/rosa/reports/ending-child-marriage-nepal>

UNICEF (2018). WASH Programme 2018-2022: A Conceptual Framework for Resource Mobilization.

<https://www.unicef.org/nepal/media/1026/file>

Valente, Christine (2013). *Education and Civil Conflict in Nepal. Policy Research Working Paper 6468*. The World Bank. Development Economics Vice Presidency, Partnerships, Capacity building unit.

World Health Organization (2014). *Multisectoral Action Plan for the Prevention and Control of Non Communicable Diseases 2014-2020*. http://www.searo.who.int/nepal/mediacentre/ncd_multisectoral_action_plan.pdf?ua=1